

МУЗИЧКА УМЕТНОСТ

ЗА ВТОРА ГОДИНА

(според учебникот од авторите А. Витанова и С. Ѓелева)

м-р Тања Ивановска

РОМАНТИЗАМ

(општо)

- **19.ВЕК**
- Творечкото богатство на романтизмот содржи 4 извори на романтичарска тематика: Средниот век, егзотика, фантазија и природа
- **Мелодија** има пошироки контури и послободен тек, има хроматски движења
- Хармонија-алтерирани созвучја и слободни модулации
- Колористички елементи (зголемување на оркестарот)
- Голема оперска реформа на Рихард Вагнер
- **Нови музички форми (се воведува „култот“ на мала форма и подем на програмски оркестарски дела):**
 - соло-песна (Шуберт, Шуман),
 - клавирска минијатура (Шуман, Менделсон)
 - симфониска песна, симфониска поема и програмски симфонии (Берлиоз, Лист, Штраус, Сметана, Римски-Корсаков, Бородин)

ФРАНЦ ШУБЕРТ

(1797 – 1828)

(ран романтизам)

1. Од каде е?
2. Од какво семејство потекнува?
3. Од кого ги добива првите знаења по музика?
4. Каде работел?
5. **Што се шубертијади?**
6. **Која е неговата главна заслуга?**
7. Кој композитор му бил идол?
8. Зошто добар дел од неговите композиции се изгубени?
9. Каде најдолго живеел ?
10. Што работел во Унгарија?
11. Во каква релација бил со Гете?
12. **Каде е погребан?**
13. Околу колку композиции вкупно создал?
14. Колку соло-песни, а колку симфонии?

Композиции наведени во учебникот:

- соло-песната „Врана“ од циклусот „Зимско патување“ („Die Krahe“ од „Winterreise“)
- **клавирска минијатура „Музички мигови“**
- **„Недовршена симфонија во h-moll“ (осма)**
- Компонирал 15 гудачки квартети, 18 музичко-сценски дела, 13 **клавирски сонати**, танци...

РОБЕРТ ШУМАН

1810 - 1856

1. Од каде е?
2. Од какво семејство потекнува?
3. На кој факултет се запишал?
4. Како му се парализирала раката?
5. Која позната пијанистака му станува сопруга (чија ќерка)?
6. Каде работел како педагог една година?
7. Што го приморало да ја напушта работата на диригентот?
8. Како се дели творештвото на Шуман?
9. Кои се најпознати клавирски композиции?
10. Кои се најпознати соло песни?
11. Колку симфонии компонирал?
12. Кои се најпознати увертири?
13. Кои букви се присутни во неговото дело „Карневал“?

Дела од учебникот:

Збирки на клавирски минијатури:

- „Пеперутки“
- „Карневал“ („Ситни појави во 4 ноти“)
- „Албум за млади“
- „Детски приказни“
- „Сцени за деца“ („Мечтаење“ , „Сеќавање“)

Соло-песни:

- „Јас не се лутам“ од збирката „Љубовта на поетот“
- збирка на соло песни „ Живото и љубовта на жената“ (посветено на Клара)

Увертири: „Фауст“ и „Манфред“

НОСИЈАТА И ОБИЧАИТЕ
КАКО ДЕЛ ОД НАШЕТО ФОЛКЛОРНО БОГАТСТВО

1.	Народната носија се состои од бела туникообразна платнена кошула, како и од бројните облеки од бела и црна клашна.
2.	Се издојуваат носиите од околината на Галичник, Скопје, Прилеп, Битола, Куманово, Тетово, носиите од Егејскиот и Пиринскиот дел на Македонија
3.	Ткаени и везени
4.	Регистрирани околу 70 народни носии во првите децении на 20.век
5.	Декоративен народен вез од волна и свила – доминира црвената боја
6.	Обичаите се поврзани со одредени песни и ора, со специфични обреди.
7.	Верување: оној што ќе ти дојде на гости на Варвара (17. декември) ќе ти ја остави својата среќа или несреќа за цела наредна година

ФЕЛИКС МЕНДЕЛСОН

(1809- 1847)

1. Од каде е?
2. Од какво семејство потекнува?
3. На колку години почнал да компонира?
4. На колку години ја напишал својата прва симфонија?
5. Која композиција создал на свои 17 години?
6. Зошто се вели дека е заслужен за ренесансата на Бах?
7. На кој Конзерваториум е основоположник?
8. Колку симфонии компонирал?
9. Кои му се најпознати ораториуми?
10. Наведи една симфонија до Менделсон.

Композиции од учебникот:

- 2 концерта за клавир и оркестар
- Неколку увертири
- Камерни и клавирски дела
- Ораториуми: „Св. Павле“ (тема од Новиот Завет),
„Св. Илија“ (тема од Стариот Завет)
- Симфонија бр.5- Реформациска
- „Сонот на летната нок“ - („Свадбен марш“)

ДА СЕ ПОТСЕТИМЕ НА КВИНТНО ТРКАЛО (КВИНТЕН КРУГ)

1. КАКО ДА ГИ ОТКРИЕМЕ ДУРСКИТЕ СКАЛИ ПО КВИНТЕН КРУГ НАГОРЕ (СКАЛИ СО #)?

ЧЕКОР 1

ПИШУВАЊЕ НА ТОНОВИТЕ: C D E F G A H

ЧЕКОР 2 – БРОЕЊЕ ПО 5 тона „НАГОРЕ“:

C Нема предзнаци	D	E	F	G 1 # fis	A	H	C	D 2# Cis	E	F	G
A 3# gis	H	C	D	E 4# dis	F	G	A	H 5# ais			

ПРОИЗЛЕГУВА:

C-dur - 0# - paralelna a-moll

G-dur – 1# (fis) - paralelna e-moll

D-dur- 2# (fis, cis) – paralelna h-moll

A-dur – 3# (fis, cis, gis) – paralelna fis moll

E-dur – 4# (fis, cis, dis, gis, dis) – paralelna cis -moll

H-dur – 5 # (fis, cis, gis, dis, ais) – paralelna gis-moll

КАКО ДА ГИ ОТКРИЕМЕ ПОВИСИЛИЦИТЕ?

КАКО ДА ГИ ИЗВЕДЕМЕ МОЛСКИТЕ СКАЛИ?

ДА СЕ ПОТСЕТИМЕ НА КВИНТНО ТРКАЛО (КВИНТЕН КРУГ)

1. КАКО ДА ГИ ОТКРИЕМЕ ДУРСКИТЕ СКАЛИ ПО КВИНТЕН КРУГ НАДОЛУ (СКАЛИ СО b)?

ЧЕКОР 1

ПИШУВАЊЕ НА ТОНОВИТЕ: C D E F G A H

ЧЕКОР 2 – БРОЕЊЕ ПО 4 тона „НАГОРЕ“ или 5 надолу:

C	D	E	F -dur	G	A	H	C	D	E	F	G
Нема предзнаци			1b ton b (сnižено h)			B -dur 2b (es)		Es-dur (3b) (as)			
A	H	C	D	E	F	G	A	H			
As-dur 4b (des)			Des -dur 5b (ges)	Es-dur							

ПРОИЗЛЕГУВА:

C-dur - 0b - paralelna a-moll

F-dur – 1b (b) - paralelna d-moll

B-dur- 2b (b, es) – paralelna g-moll

Es-dur – 3b (b, es, as) – paralelna c moll

As-dur – 4b (b, es, as, des) – paralelna f -moll

Des-dur – 5 b (b, es, as, des, ges) – paralelna b-moll

КАКО ДА ГИ ОТКРИЕМЕ СНИЗИЛИЦИТЕ?

МАЛА ДВОДЕЛНА ПЕСНА

1. Од што е составена?
2. Што претставува првиот дел?
3. Што може да биде вториот дел?
4. Каква песна градат мали, а каква големи периоди?
5. Напиши шема.

МАЛА ТРИДЕЛНА ПЕСНА

1. Од што е составена?
2. Каква песна градат мали, а каква големи периоди?
3. Напиши шема.
4. Што е abc?

ЈОХАНЕС БРАМС

(1833 – 1897)

1. Од каде е?
2. Од какво семејство потекнува?
3. **Кој композитор му бил професор и пријател?**
4. **Какви мотиви многу често користел во своите дела?**
5. Што компонирал (музички форми)?
6. Во каква релација бил со Клара Шуман?
7. Колку соло-песни компонирал?
8. Кои **композиции** се истакнати во учебникот?

- 200 СОЛО-ПЕСНИ
- СИМФОНИСКА ТВОРБА „ГЕРМАНСКИ РЕКВИЕМ“
- КОНЦЕРТ ЗА ВИОЛИНА И ОРКЕСТАР ОП. 77
- „УНГАРСКИ ТАНЦИ“
- КОРАЛНА ПРЕДИГРА „О, СВЕТЕ, МОРАМ ДА ТЕ НАПУШТАМ“

РИХАРД ШТРАУС

1. На кои композитори тој бил следбеник?
2. Дали припаѓал на романтизмот или модернизмот?
3. За која музичка форма бил „мајстор“?
4. Чии книжевни дела биле инспирација за него?
5. Кои му се најпознати опери?
6. Наведи две симфониски поеми.
7. Какви новини внесува во оркестарот?

КОМПОЗИЦИИ ВО УЧЕБНИКОТ:

- **ОПЕРИТЕ: „САЛОМА“ , „ЕЛЕКТРА“**
- **СИМФОНИСКИ ПОЕМИ: „ТАКА ЗБОРУВАШЕ ЗАРАТУСТРА“**
„ДОН КИХОТ“

ПРОГРАМСКА И АПСОЛУТНА МУЗИКА

- 1. Што е програмска музика?**
- 2. Која е целта на програмската музика?**
- 3. Што е програмска музика?**
- 4. Што е апсолутна музика?**
- 5. Која е целта на апсолутната музика?**
- 6. Наведи примери за програмска и апсолутна музика.**
- 7. Примери од учебникот!**

ХЕКТОР БЕРЛИОЗ

(1803- 1869)

1. Од каде е?
2. Од какво семејство потекнува?
- 3. Која е неговата најголема заслуга?**
4. Во која година ја освојил Наградата на Рим?
5. Каде работел?
6. Во кој весник пишувал критики?
7. Кое му е најпознато дело?
8. Композиции од учебникот?
9. Наброј ги ставовите од „Фантастична симфонија“

КОМПОЗИЦИИ:

ОПЕРИ: „ТРОЈАНЦИ ВО КАРТАГИНА“ , „БЕНВЕНУТО ЧЕЛИНИ“,

ДРАМСКА ЛЕГЕНДА „ПРОКЛЕТСТВОТО НА ФАУСТ“

**СИМФОНИИ: „ФАНТАСТИЧНА СИМФОНИЈА“, „РОМЕО И ЈУЛИЈА“,
„ХАРОЛД ВО ИТАЛИЈА“**

„НАУКА ЗА ИНСТРУМЕНТАЦИЈА“ – ТЕОРЕТСКО ДЕЛО

- КАРАКТЕРИСТИЧНО:

ЛАЈТМОТИВ (ФИКС ИДЕЈА)

ПРВ ВИРТУОЗЕН ДИРИГЕНТ

ХАРИЕТ СМИТСОН – АКТЕРКА ВО КОЈА СЕ ВЉУБИЛ... ПОДОЦНА СОПРУГА...

НЕГОВИ СИМФОНИИ ИМААТ ПОВЕЌЕ ОД 4 СТАВА!

ЗАДАЧА: прочитај ги содржините од „Фантастична симфонија“ и научи да ги препознаеш (21.стр).

ФРАНЦ ЛИСТ (1811- 1886)

1. Од каде е?
2. Од какво семејство потекнува?
3. Кога имал прв јавен настап?
4. Каде живеел?
5. Која опера напишал на 12 години?
6. Кое дело напишал на 15 години?
7. Како Марија Д Агу влијаела врз него?
8. Како влијаела врз него принцезата Каролина фон Витгенштајн?
9. Каде се преселил?
10. Композиции од учебникот?

КОМПОЗИЦИИ ОД УЧЕБНИКОТ:

- „Дон Санчо“
- „Трансцедентални етиди“
- „Тасо“
- „Данте“
- „Фауст“
- „Прелудии“
- „Орфеј“
- „Реквием“
- „Света Елизабета“
- „Гранска миса“
- „Унгарска рапсодија бр.2“
- „Лакампанела“ (етида во gis-moll)

СОЛО ПЕСНА И КЛАВИРСКА МИНИЈАТУРА

- 1. Што е соло песна?**
- 2. Кои се видови на соло песни?**
- 3. Што е стофична, а што прокомпонирана соло песна?**
- 4. Што е клавирска минијатура?**
- 5. Кои се најпознати автори на соло-песни?**
- 6. Кои се најпознати автори на клавирски минијатури?**

ПРИМЕРИ ОД УЧЕБНИКОТ:

„Верност во љубовта“ – Брамс

„Тајни“ – Брамс

„Јас не се лутам“ – Шуман

„Љубовта на поетот“ – Шуман (циклус)

„Музички мигови“ – Шуберт

„Мечтаење“ - Шуман

МОТИВОТ НА ПЕЧАЛБАРСТВОТО И РАЗДЕЛБАТА ВО НАРОДНАТА МУЗИКА

1. Според поделбата на содржината на пеаните стихови во песните, печалбарството е поврзано со _____

2. Кои песни се најмногубројни?

3. Каква тематика доминира?

Пример од учебникот: „Параходот ми пристигна“ (печалбарско-љубовна)

4. Наведи две песни со клетва (од учебникот).

5. Која е трета група на печалбарски песни?

„Ако сакаш да си дојдам,
Продај си го, мило либе, герданчето“.

ОПЕРАТА ВО РОМАНТИЗМОТ (општо)

- Раната романтичарска опера дала највредни уметнички остварувања.
- **Во тој период е создадена првата национална германска опера (изразит национален карактер), а ја создал Карл Марија фон Вебер. Вебер се смета за претходник на Вагнеровите идеи.**
- Буфо опера (buffo) – комична опера- ги прикажува луѓето од секојдневниот живот
- Рани претставници на италијанската опера се Керубини и Спонтини.
- **Под влијание на Росини, Белини и Доницети (националниот мелос во белканто и буфо стил) се појавил Верди.**
- **Додека за италијанската опера содржините се земани од делата на писателите, во Германија „владее“ германска национална опера.**
- Најголеми оперски композитори од романтизмот се Џузепе Верди и Рихард Вагнер.
- ПОВТОРУВАЊЕ ОД ПРЕТХОДНАТА ГОДИНА:
- СЕРИЈА Е СЕРИОЗНА ОПЕРА (Фирентинска камерата, 16. век ... „Дафне“- Јакопо Пери)
- КОМИЧНА ОПЕРА ВО 18. ВЕК – ПЕРГОЛЕЗИ „СЛУГИНКА ГОСПОДАРКА“
- **ОПЕРЕТА е мала опера – го исмејува општествениот живот (Жак Офенбах, Јохан Штраус)**
- **БАЛО – ТАНЦ (Луј XIV „Кралска академија за танц“ во 1661 год.**

ЦОАКИНО РОСИНИ

(1792 – 1868)

- Италија
- Музичко семејство
- Убаво пеел и одлична музичка меморија
- На 18 години – напишал прва опера
- **На 24 години ја напишал својата најпопуларна буфо опера „ СЕВИЛСКИ БЕРБЕРИН“ (само за 13 дена)**
- 36 опери:
 - „Танкреди“
 - „Италијанка во Алжир“
 - „Чавка грабливка“
 - „Вилјам Тел“
- ОРАТОРИУМ: „ Стабат Матер“

СЕВИЛСКИ БЕРБЕРИН

Личности:

- Лекарот Бартоло
- Грофот Алмавива
- Розина
- **Фигаро**

Прочитај ја содржината на 33. страна.

ВИНЧЕНЦО БЕЛИНИ

(1801 – 1835)

- **Најпозната операта „Норма“**

ГАЕТАНО ДОНИЦЕТИ

(1797 -1848)

- **„Лучија ди Ламермур“**

ЏУЗЕПЕ ВЕРДИ (1813 – 1901)

1. Каде е роден?
2. Зошто го одбиле на Конзерваториумот?
3. Каква трагедија му се случила?
4. Накратко раскажи ја операта „Травијата“. (37.стр.)
5. ОПЕРИ:
 - Прва опера - „ОБЕРТО“ - успех
 - „КРАЛ ЗА ЕДЕН ДЕН“ – неуспех
 - **„НАБУКО“ - сензација**
 - „ЛОМБАРДИ“
 - „ЕРНАНИ“
 - „МАГБЕТ“
 - „ЛУИЗА МИЛЕР“
 - **„РИГОЛЕТО“**
 - „ТРУБАДУР“
 - **„ТРАВИЈАТА“**
 - „АИДА“

НАБУКО (НАБУКОДОНОСОР) – 36.страница

Со оваа опера започнува кариерата на Верди. Тема на операта е заробувањето на евреите во Вавилон. Италијанската јавност ја сметала за симбол на борбата против австриското владеење во Северна Италија.

Личности:

- Вавилонски крал Набуко
- **Фенена** (ќерка на кралот)
- **Исмаел**
- Абигаила
- Абдало
- **Најпозната нумера е „Хорот на Евреите“**

АИДА (види на 38.страна)

Личности:

Аида, Радамес, Амнерис

- Египетскиот војсководач Радамес ги победува Етиопјаните
- Фараонот му ја дава раката на својата ќерка Амнерис
- Радамес ја сака робинката Аида но не знае дека е ќерка од заробениот етиопски крал
- Радамес е осуден на смрт за предавство – да биде жив закопан.
- Аида скришно се вовлекува во гробницата пред да биде закопана и умира заедно со Радамес.
- Најпозната нумера од операта е „Слава во Египет“.

КАРЛ МАРИЈА ФОН ВЕБЕР (1786 – 1926)

- Германски композитор
- Музичко семејство
- **Најпозната опера „ВОЛШЕБНИОТ СТРЕЛЕЦ“**
- Операта „Оберон“ - по нарачка од Лондон.
- „Еврианта“

РИХАРД ВАГНЕР (1813 – 1883)

1. Од каде е?
2. Од каде ги одбирал сужеата?
3. Какво пеење претпочитал?

4. ОПЕРИ ОД УЧЕБНИКОТ:

„Проколнатиот Холанѓанец“

„Лоенгрин“

„Тристан и Изолда“

Тетралогија „Прстенот на Нибелунг“

„Риенци“

„Танхојзер“

„Валкири“

5. ТЕОРЕТСКИ ДЕЛА:

„Уметност и револуција“

„Уметничко дело во иднина“

„Драма и опера“

6. Во што се состоела реформата на Вагнер? (41.стр.)

- **ВТОРИОТ БРАК СО ЌЕРКАТА НА ФРАНЦ ЛИСТ.**
- **КРАЛОТ МУ ОДОБРИЛ ДА ИЗГРАДИ ТЕАТАР...**
- **КАРАКТЕРИСТИЧНА ОРКЕСТРАЦИЈА**
- **НА 19 ГОДИНИ НАПАМЕТ ЈА ДИРИГИРАЛ ДЕВЕТАТА СИМФОНИЈА ОД БЕТОВЕН**

ЖОРЖ БИЗЕ
(1838 -1975)

- **Париз**
- **Римска награда (како Берлиоз и Дебиси)**
- **Први трудови – под влијание на Росини**
- **ОПЕРИ:**
 - **„АРЛЕЗИЈАНКА“**
 - **„КАРМЕН“ (ПРЕД-ПРЕМИЕРА – КРИТИЧАРИТЕ РАМНОДУШНИ)**
 - **ОПЕРАТА „КАРМЕН“ Е НАЈЗНАЧАЈЕН „ПЛОД“ НА ФРАНЦУСКИОТ РЕАЛИЗАМ.**
 - **КРАТКА СОДРЖИНА НА „КАРМЕН“ (ВО НЕКОЛКУ РЕЧЕНИЦИ)**

ВЕРИЗАМ ВО ИТАЛИЈАНСКАТА ОПЕРА

1. Од каде е зборот „веризам“?
2. Кои теми ги обработувале веристите?
3. Кои е најпознати веристички писатели?
4. Кои биле водечки композитори-веристи?

- **ПЈЕТРО МАСКАЊИ**

- татко пекар
- Конзерваториум во Милано
- Натпревар за еднотинка – и прва награда за „Кавалерија рустикана“

- **РУЦЕРО ЛЕОНКАВАЛО**

- „Палјачи“ (настан прочитан од весник)
- Египет
- Турција
- Содржина на неговата единствена опера „Палјачи“ (47. стр.)
- Личности: Неда, Силвио, Канио... Убиство...

- **ЦАКОМО ПУЧИНИ**

- Музичка фамилија (татко хорски диригент и органист)
- Кариерата ја започнал со операта „Le Villi“ (тема како во балетот „Жизел“)
- Прв голем успех – операта „**МАНОН ЛЕСКО**“
- 12 опери
- ОПЕРИ:
 - „Ле вилли“
 - „Едгар“
 - „Манон Леско“
 - „Боеми“
 - „Тоска“
 - „Мадам Батерфлај“ (вистинска случка) – прва изведба - фијаско
 - „Девојката од запад“
 - „Дани Скики“
 - „Сестра Ангелика“

- КРАТКА СОДРЖИНА НА „МАДАМ БАТЕРФЛАЈ“ (48 стр.)

A- dur скала

1. Како се добива дурска скала со три повишувалки?
2. Која дурска скала има три повишувалки?
3. Кои тонови се повишени во A-dur скалата?
4. Како скалите добиваат име?
5. Напиши ја A-dur скалата.
6. Помеѓу кои стапала се наоѓаат полустепените?
7. Помеѓу кои тонови во оваа скала се наоѓаат полустепените?

Внимавај ! МОРА да се напише виолински клуч! Пази каде се пишуваат повишувалките (на 5. линија – фис, во трета празнина – цис, на втора линија – гис).

ЧЕКОРИ ВО ПИШУВАЊЕ НА СКАЛА:

1. СЕ ОПРЕДЕЛУВААТ ПРЕДЗНАЦИТЕ
2. СЕ ФИКСИРА ПРВИОТ ТОН (ЛА)
3. СЕ ПИШУВААТ ОСТАНАТИТЕ 7 ТОНОВИ

РОМАНТИЗМОТ ВО СЛОВЕНСКИТЕ ЗЕМЈИ

- **Разбудена национална свест – изразување и во уметноста.**
- **Сите карактеристики на романтизмот со елементи од народната музика.**
- **Музиката ја добива националната физиономија.**

ПОЛСКА - ФРЕДЕРИК ШОПЕН (1810 – 1949)

- **Основоположник на полската музика, еден од најголемите пијанисти на светот – виртуоз!**

1. Што напишал Шуман за Шопен?
2. Историски услови?
3. Од каде е и од какво семејство потекнува?
4. Кои полски игри компонирал?
5. Кои музички форми компонирал?
6. На колку години умира и каде е погребан?
7. На колку години компонирал варијации?

**МАЗУРКА (56)
ПОЛОНЕЗА (15)
КРАКОВЈАК_o**

**ВАЛЦЕРИ
БАЛАДИ
СОНАТИ
СКЕРЦА
НОКТУРНА
ЕТИДИ
ПРЕЛУДИУМИ**

**КОМПОЗИЦИИ ОД УЧЕБНИКОТ:
„МАЗУРКА” БР.3 ВО A-dur, ОП.40
ВАЛЦЕР ВО cis-moll, оп. 64**

РУСИЈА

- **Историски настани (после војната со Наполеон)**
- Руската национална музика- фолклор... Особено се збогатува руската народна песна
- Соло-песната (лирски карактер) е под влијание на поезијата на Пушкин.
- Во врска со руската опера особено е значаен **КАТЕРИНО КАВОЗ** со операта „Иван Сусанин“. Подоцна и Глинка напишал истоимена опера.
- **ОСНОВОПОЛОЖНИК НА РУСКАТА МУЗИКА Е ГЛИНКА.**

- **МИХАИЛ ГЛИНКА**

- опери: „Иван Сусанин“ (историска опера) и „Руслан и Лјудмила“(опера бајка)

Операта „ Иван Сусанин“ прво била наречена „Живот за царот“.

ОРКЕСТАРСКИ КОМПОЗИЦИИ ОД УЧЕБНИКОТ:

„Карманискаја“, „Јота Арагонес“, „Ноќ во Мадрид“, „Кнез Холмски“.

РУСКА ПЕТОРКА

- Следбеници на Глинка
- 5 композитори се соединиле во уметнички круг: ја проучувале и обработувале руската народна песна.
- Внесувале реалистички елементи.
- 1859 - „Руско музичко друштво“ во Петроград
- 1862 – Конзерваториум
- Руската петорка: **Милиј Балакирјев, Цезар Кјуј, Александар Бородин, Модест Мусоргски** и Николај **Римски Корсаков.**
- **АЛЕКСАНДАР БОРОДИН**
 - хемичар, академик, професор на медицинско-хируршката академија
 - Втора симфонија
 - Во степите на Средна Азија
 - **Операта „Кнез Игор“ (историска опера посветена на Глинка) – ја работел 20 год.**
(Од оваа опера најпознат е „Половецки танц“)
- **МОДЕСТ МУСОРГСКИ**
 - гардиски офицер (не градски!)
 - **опери: „БОРИС ГОДУНОВ“ и „ХОВАНШЧИНА“**
 - Во неговите опери има масовни хорски сцени кои го сликаат рускиот народ
 - **РЕАЛИСТ!**
 - КОМПОЗИЦИИ ОД УЧЕБНИКОТ:

„Слики од изложбата“
„Ноќ на голиот рид“
„Детска соба“
„Без сонце“
„Турскиот марш“
„Женачка“

- **НИКОЛАЈ РИМСКИ КОРСАКОВ**

- Професор на Петроградскиот конзерваториум
- Поморски офицер (инспектор на воено-поморските оркестри)
- Главна определба – оперското творештво (врз народните легенди и бајки)

- Најзначајни опери:

„Снегурочка“

„Садко“

„Сказна за цар Салтан“

„Златното петленце“

„Мајска ноќ“

- СИМФОНИСКА СУТА - „ШЕХЕРЕЗАДА“ според легендите од „Илјада и една ноќ“ – (главни личности – суровиот султан Шахријар и робинката Шехерезада“)

ПЕТАР ИЛИЧ ЧАЈКОВСКИ

- **Не припаѓа на руската петорка!**
- Се школувал по Петроград, се вработил во Министерството за правда, а потоа како **професор** на Московскиот Конзерваториум!
- Музички писател и критичар
- Ја бранел руската опера, бидејќи била неоправдано занемарувана.
- Душевна криза
- Немал време многу да твори поради педагошката дејност
- Од неговото творештво била воодушевена **Надежда фон Мек**. Таа го финансира (6 000 рубли годишно), **но никогаш не се запознале**. Само се допишувале...
- Патува, твори и диригира... Италија, Франција, Швајцарија... Америка...
- Умира од колера
- КОМПОЗИЦИИ ОД УЧЕБНИКОТ:
 - **Операта „Евгениј Онегин“, операта „Пикова дама“**
 - **Балет „Лебедово езеро“**
 - **6 симфонии (особено се добри последните три)**
 - **Увертира 1812**
 - Концерт за пијано во G-dur, Концерт за пијано во b-moll
 - Клавирско трио во a-moll

РОМАНТИЗМОТ ВО ЧЕШКА

- Во 19. век Чешка е преплавена од силниот бран на романтизмот.
- **Најзначајни претставници на чешката национална музика се: Сметана и Дворжак!**
- Додека Сметана е претежно романтичар со програмски концепции, Дворжак ги пишува своите најубави дела во класична форма. И двајцата користат чешки фолклорни мотиви.

БЕДЖИХ СМЕТАНА

- **Основоположник на чешката музичка класика**
- Под влијание на револуционерното време компонирал патриотски дела
- Учествовал во улични борби во Прага и затоа заминува во Шведска
- По враќањето во Прага и **со материјална помош од Франц Лист отвора свое приватно музичко училиште!**
- Диригирал со хорот „Хлахол“
- Оглувел... Умира во душевна болница
- Од 8те опери, најважни се:
 - **„Продадена невеста“ (прва национална чешка опера)**
 - „Либуше“
 - „Далибор“
- Најмногу е познат по својот **циклус на симфониски поеми „Мојата татковина“ (Ma vlast) кој содржи 6 симфониски поеми. Симфониската поема „В’лтава“ е најзначајна!**

АНТОНИН ДВОРЖАК

- На 16 години оди во Прага да се школува
- Свирел во разни оркестри и учел. Набрзо станал голем мајстор на композиција.
- Прекуноќ станал славен со „Химната за хор и оркестар“ (1873).
- Своите дела ги испратил на конкурс во Виена и добил стипендија (Брамс бил во комисија).
- Професор на Конзерваториумот во Прага
- **Директор на Националниот конзерваториум во Њујорк**
- **НАЈПОЗНАТИ ДЕЛА:**
 - **Од 9 симфонии - „Симфонија од Новиот свет“ (девета) – употребил црнечки и индијански фолклор**
 - **Од 10 опери, најпозната е „Русалка“**
 - „Словенски танци“
 - „Хумореска“
 - „Стабат Матер“ - ораториум

ЕДВАРД ГРИГ

- **НОРВЕШКА**
- **„ПЕР ГИНТ“ (оркестарска суита составена од увертира и 23 нумери)**
- **КОНЦЕРТ ЗА ПИЈАНО И ОРКЕСТАР ВО a-moll**
- **„ЛИРСКИ КОМПОЗИЦИИ“**

ЈАН СИБЕЛИУС

- **ФИНСКА**
- **ПОД ВЛИЈАНИЕ НА РИХАРД ШТРАУС**
- **СИМФОНИСКА ПОЕМА „ФИНСКА“**
- **„ТАЖЕН ВАЛЦЕР“**
- **„4 ЛЕГЕНДИ ЗА ОРКЕСТАР“**

МАНУЕЛ ДЕ ФАЉА

- **ШПАНИЈА**
- **ОПЕРА ВО ЕДЕН ЧИН „КРАТОК ЖИВОТ“**
- **БАЛЕТИ: „ТРИРОГА ШАПКА“,**
- **„ЉУБОВТА НА ВОЛШЕБНИЦИТЕ“,**
- **„СЕДУМ ШПАНСКИ ПЕСНИ“**
- **„ТРИ СИМФОНИСКИ ИМПРЕСИИ“ ЗА КЛАВИР И ОРКЕСТАР**
- **КОНЦЕРТ ЗА КЛАВИЧЕМБАЛО И КАМЕРЕН СОСТАВ**

Es – dur

1. Како се добива дурска скала со 3 снижувалки?
2. Која дурска скала има три снижувалки?
3. Кои тонови се снижени во Es-dur скалата?
4. Како скалите добиваат име?
5. Напиши ја Es-dur скалата.
6. Помеѓу кои стапала се наоѓаат полустепените?
7. Помеѓу кои тонови во оваа скала се наоѓаат полустепените?

Внимавај ! МОРА да се напише виолински клуч! Пази каде се пишуваат снижувалките (на 3. линија – b, во четврта празнина – es, на втора празнина – as).

ЧЕКОРИ ВО ПИШУВАЊЕ НА СКАЛА:

1. СЕ ОПРЕДЕЛУВААТ ПРЕДЗНАЦИТЕ
2. СЕ ФИКСИРА ПРВИОТ ТОН (снижено ми)
3. СЕ ПИШУВААТ ОСТАНАТИТЕ 7 ТОНОВИ

СЛОЖЕНА ТРИДЕЛНА ПЕСНА (АВА)

МЕНУЕТ

- Стар француски танц
- Барокна форма
- Се танцува во парови наредени во редици
- Во $\frac{3}{4}$ такт
- Менус – ситни и бавни чекори

<http://youtu.be/cUe7vYPggns>

МАРШ

- Ритам на чекор
- Посмртен марш – свечена и мрачна атмосфера

МАЗУРКА

- Полски народен танц (види Шопен)
- $\frac{3}{4}$ или $\frac{3}{8}$ такт со пунктиран ритам (пунктиран ритам – осмини и четвртини со точки) и акцент на второ и трето тактово време.

http://youtu.be/c6wmrQ_YWvM

АВА е шема за сложена триделна песна. Секој дел претставува мала песна (aba... ab)... Трио е дел В! Види во тетратка.

МУЗИЧКИ ИМПРЕСИОНИЗАМ

- **Крај на 19.век во Франција**
- Повеќе без своја претходница и без свој следбеник
- **Наречен од еден критичар според сликата на Моне „Импресија – раѓање на сонцето)**
- Тонскиот колорит е основно средство на музичкиот израз
- **Природата – главна инспирација**
- **Основоположник е Клод Дебиси, а неговиот следбеник – Морис Равел**

КЛОД ДЕБИСИ

- **1862 – 1918, Франција**
- Веќе на 11 години на Конзерваториум
- Повеќе сакал да импровизира отколку да свира технички вежби
- Неговите оригиналности во задачите по хармонија се прогласувани за „неграматички ужаси“ (бил пред своето време)
- Член на триото Надежда фон Мек (види Чајковски)
- **Добил РИМСКА НАГРАДА (види Берлиоз и Бизе) во вториот обид.**
- Во Италија се запознал со Верди
- Многу патувал (Европа и Америка)

КОМПОЗИЦИИ:

- **Со единствената опера „Пелеас и Мелисанда“ (предизвикал „хаос“, но ја добил битката)**
- **„Две арабески“**
- **„Бергамска суита“**
- **„Детско катче“**
- **Гудачки квартет во g-moll**
- **„Попладнето на еден Фаун“ (оркестарски прелудум)**
- **Ноктурно „Море и слики“**
- **Симфонија „Море“**

СОДРЖИНА НА ОПЕРАТА „ПЕЛЕАС И МЕЛИСАНДА“ (70.СТР)

Личности: принцот Голад, Мелисанда, Пелеас (братоубиство поради жена)

МОРИС РАВЕЛ

- 1875 – 1897, Франција (татко Швајцарец, а мајка Баскијка)
- На 14 години – Конзерваториум
- **Четири пати одбиен за Римската награда** поради својата оригиналност (бил пред своето време)... Потоа, директорот на Конзерваториумот дал оставка.
- **Ја одбил Легијата на честа**
- **Следбеник на Дебиси. Му се спротивставил на Вагнер.**
- Употребувал акорди со нона и ундецима.
- Виртуозен оркестар
- **Оркестрирал** композиции од Дебиси, Шопен, Шуман... **Особено се истакнува неговата оркестрација на „Сликите од изложба“ од Мусоргски!**

КОМПОЗИЦИИ ОД УЧЕБНИКОТ:

- „Игри на вода“ за пијано
- „Огледала“ за пијано
- „Сонатина“ за пијано
- **Увертира „Шехерезада“**
- **„Шпанска рапсодија“**
- **„Болеро“** (сакал да покаже дека еден мотив може да се повторува повеќе пати, а да не стане досаден благодарјќи на промената на инструментот и динамиката... види стр. 72)
- **„Дон Кихот и Дулчинеја“ (последно дело)**
- **„Дафнес и Клое“ (балет)**
- **„Сатот на Шпанија“ (комична опера)**
- **Рапсодија „Цигани“**
- **„Павана за починатата инфанткиња“**

- **„Гудачки квартет во F- dur“ (камерна музика) – ремек дело**

- **„Соната за виола и виолончело“ (сакал да остави впечаток дека делото е за три-шетири инструменти)**

СУИТА

(74.стр.)

1. Што е суита?

2. Што претставува секој став?

3. Како се распоредени ставовите?

4. Кои танци се издвојуваат како главни?

5. Што е алеманда?

6. Што е сарабанда?

7. Што е куранта?

8. Што е жига?

СОНАТА

1. Што значи терминот „сонаре“?

2. Што во прво време претставувала соната?

3. Што е „kanconi de sonare“?

4. Каде прво се употребува овој назив?

5. Кои се најпознати варијанти на соната?

6. Каде ја наоѓаме е крајната детерминација на соната?

КОНЦЕРТ (како форма – не приредба)

- **Кончерто гросо** е првобитна фаза на концерт
- **КОНЧЕРТАРЕ** - натпревар
- Помала група на инструменти – кончертино (технички потешки за свирење) се „спротивставува“ на поголемата група „**кончерто гросо**“ (полесно за изведување).
- **Солистички концерт** – солистички инструмент се спротивставува на оркестар (односно со него заено свири).
- **Музиката во концертот нема танцов карактер**
- **Се состои од низа ставови**

ФУГА

- Барокна **полифона** форма градена по принцип на **имитација**
- Бах – најголем мајстор за фуга
- **Фугаре – бегање**
- **Првиот дел е ЕКСПОЗИЦИЈА** (гласовите еден по друг ја носат главната мисла-тема... Темата се имитира по гласови -како да бега).
- **Вториот дел е РАЗВОЕН ДЕЛ** (темата по еднаш се јавува во секој глас, но тие настапи се одвоени со **меѓуставови**)
- **Третиот дел е ЗАВРШЕН ДЕЛ!** Тука темата се зацврстува (се јавува во наредниот глас пред да заврши во претходниот и тоа се нарекува „**стрето**“).

МАКЕДОНСКИОТ ФОЛКЛОР ВО МОДЕРНИТЕ СТИЛОВИ

- Музичка фолклорна традиција – дел од духовноста
- Песни, ора – пренесувани од колено на колено
- Инспирација за композитори во 20.век: Трајко Прокопиев, Тодор Скаловски, Стефан Гајдов, Живко Фирфов, Кирил Македонски, Властимир Николовски, Томислав Зографски, Тома Прошев, Сотир Голабовски ...
- **Пример: „Македонско оро“ за мешан хор од Скаловски е далечна транспозиција на македонската народна игра „Тешкото“. Неговата убавина се состои во неговата ненаметлива организација. Композицијата го надминува локалитет и се обраќа сон светот со своите ПРИМЕРНИ ПРАСТРУКТУРИ, СВОЈСТВЕНИ НА СИТЕ ЛУЃЕ**

ПЕШНАТА И КОРЕНОТ (77.стр)

- **Најстари песни** поврзани со активности при **собирање на плодови и храна**
- Меѓу најстарите песни спаѓаат **пчеларските** (припитомување на млади роеви) и имаат **речитативен карактер** (како баење).
- Меѓу **архаични песни** од **паганско време** (обредно-обичајни) спаѓаат и **календарски машки коледарски песни**.
- **Некалендарски женски песни – ДОДОЛСКИ**. Имаат **функција – молба за дожд**. Додолката е покриена со зеленило, се прска со вода...
- **Ѓурѓовденски календарски песни** (**возвишување на плодноста**).
- **Магиска моќ** на човечкиот глас од кој бегаат злите духови. Така жените кои прават запотки (забодуваат граники од леска во нивјето) пеат песни што завршуваат со долги извикувања.
- **Жетварски песни** („Зажниј, Ружо, тизе најнапреде“, „Изгрејало јасно сонце“, „Пладина, мале, тужнина“, „ Повеј ветре ладно од морето“)
- **Свадбарски песни** – најбројни („КАНАЧКИ“)
- „ Лоза се вие, мома се моми“
- „Укање“ („Вир се вири девојкине двори“) – плачење на невестата поради разделба со родителите
- Најбројни се **љубовните песни!**

КОГА СИ ТРГНАВ ТУГИНА (79.стр.)

- Прочитај ги стиховите (можеби ќе се падне препознавање на насловот на песната според содржината).

МУЗИКАТА ВО 20.ВЕК

- Се нарекува современа музика или Модерна музика
- Современите композитори припаѓаат на две групи: **традиционалистичка (проверени вредности од минатото и ги осовременуваат стиловите од претходните векови)** и **авангардно-модернистичка (бараат нешто прогресивно..ново)**
- Нови стилови: **експресионизам, додекафонија, електронска музика, конкретна музика.**
- По Првата светска војна се појавила **атонална полифонија! Тоновите од мелодиите не припаѓаат ниту на еден тоналитет, т.е. не се слушаат тонални центри.**
- Слободни форми!

Композитори: Арнолд Шенберг, Дмитриј Шостакович, Сергеј Прокофјев, Игор Стравински, Бела Барток, Лутославски, Пендерецки...

ИГОР СТРАВИНСКИ

- Русија, блиску до Петроград
- Музичко семејство (татко оперски пејач)
- Учел кај Римски Корсаков
- Се преселува во Париз, па во Америка (Холивуд)
- **БАЛЕТИ:**
 - „Жар птица“
 - „Петрушка“
 - „Посветување на пролетта“
 - „Свадба“
- „Приказна за војникот“, балет со пеење, „Пучинела“, „Аполо“, „Полка за младиот слон“
- Операта „Славеј“, „Животот на развратникот“, „Оедипус рекс“

СЕРГЕЈ ПРОКОФЈЕВ (1891 – 1953)

- Русија
- Татко агроном
- 13 години – Петроградскиот конзерваториум
- Учел кај Римски Корсаков
- По добивањето Прва награда на конкурсот Рубинштајн заминува во Лондон

КОМПОЗИЦИИ:

- Музичка приказна за млади: „Петја и волк“ (за рецитатори и симфониски оркестар – животните се прикажани со различни инструменти)
- **Операта „Војна и мир“ – врвен дострел!**
- Балет „Ромео и Јулија“
- „Железен чекор“
- „Пепелашка“
- „Приказна за камениот цвет“
- „Изгубен син“
- „Вљубен во три портокали“
- „Огнениот ангел“
- 7 симфонии – најпозната „Класична симфонија“

АРНОЛД ШЕНБЕРГ

- Мајка учителка по пијано
- Компонира од осумгодишна возраст, свирел виолина и виолончело
- Австриски композитор – работел во Виена, Германија, САД
- Професор – раководел со мајсторка класа за композиција на Берлинската Уметничка Академија
- Емигрирал во Америка поради своето еврејско потекло
- **Авангардист!**
- Првите дела под влијание на Вагнер и Брамс (доцноромантичарски)
- 1910 год. – еден од најдобрите претставници на експресионизмот
- **ОСНОВОПОЛОЖНИК НА ДОДЕКАФОНИЈАТА!**
- Не го напушта само тоналитетот, туку и темите и има целосна ритмичка слобода.

КОМПОЗИЦИИ:

- Операта на сопствено либрето „Мојсеј и Арон“
- „Ода за Наполеон“
- „Преживеаните од Варшава“
- Пет клавирски композиции оп. 23
- Серенада за 8 инструменти

КЛАСИЧНА СОНАТА

- ХАЈДН, МОЦАРТ И БЕТОВЕН
 - СОНАТА Е ЦИКЛИЧНО ДЕЛО ЗАТОА ШТО ИМА ТРИ СТАВА – БРЗ, БАВЕН, БРЗ
 - ПРВ СТАВ СЕКОГАШ Е **СОНАТНА ФОРМА**
 - **ВТОР СТАВ Е ВО ТРИДЕЛНА ФОРМА**
 - **ТРЕТИОТ НАЈЧЕСТО Е РОНДО ФОРМА**
-
- **СОНАТНА ФОРМА СЕ СОСТОИ ОД ТРИ ДЕЛА:**

<p>1. ЕКСПОЗИЦИЈА:</p> <p>ПРВА ТЕМА во основен тоналитет</p> <p>МОСТ</p> <p>ВТОРА ТЕМА (во доминантен или паралелен тоналитет)</p> <p>ЗАВРШЕН ДЕЛ</p>	<p>2. РАЗВОЕН ДЕЛ</p> <p>Обработка на материјал од експозиција или нов материјал</p>	<p>3. РЕПРИЗА</p> <p>Исто како експозиција освен втората тема која сега се појавува во основен тоналитет (ист како и прва тема)</p>
--	---	--

КЛАСИЧНА СИМФОНИЈА

(85. стр.)

- Оркестарска композиција со повеќе ставови, од кои **првиот е сонатен (сонатна форма)**
- Се појавила во класицизмот – кај Хајдн, Моцарт и Бетовен (18.век)
- Хајдн има повеќе од 100 симфонии, но последните 12 познати како „лондонски“ ја добиваат во целост зрела класична форма.
- Има 4 става:
 - I - сонатен,
 - II - триделна форма,
 - III- менует
 - IV – класично финале

МАКЕДОНСКАТА МУЗИКА ВО 20.ВЕК

✚ Македонското музичко минато до првите децении на 19. век не е многу познато.

✚ ПЕРИОДИЗАЦИЈА НА МАКЕДОНСКАТА МУЗИКА СПОРЕД ОПШТЕСТВЕНО-ИСТОРИСКИТЕ ЕПОХИ:

- 1. Времето од доаѓањето на Словените до паѓањето на феудалните словенски држави под турска власт
- 2. период има две етапи:
 - Од доаѓањето на Турците – до 40-те години на 19.век
 - Од 40-години на 19.век до крајот на Првата светска војна
- 3. Времето меѓу двете светски војни (1918- 1941)
- 4. Од народноослободителна борба до денес

✚ Во вториот период твори еден од првите македонски музички дејци, **АТАНАС БАДЕВ**.

✚ Најстари претставници (меѓувоената генерација) на современата македонска музика се:

- Тодор Скаловски
- Трајко Прокопиев
- Стефан Гајдов

СТЕФАН ГАЈДОВ (1905 - 1992)

- ✚ Меѓувоената генерација
- ✚ Музички педагог и композитор
- ✚ Уметнички обликувал народни песни – ги хармонизира
- ✚ Неговите песни добиваат карактер на хорски минијатури
- ✚ Обработки на народни песни, детски песни...

✚ КОМПОЗИЦИИ:

1. „Копачите“ на текст од Кочо рачин (за неа ја добил Мокрањчевата награда) – тука се оддалечува од фолклорот прилагодувајќи се на поетскиот текст

2. „Мамо, главата ме боли“

3. „Дојди, Доне“

4. „Леле, Јано“

5. „Ајде, слушај, Анѓо“

6. „Гора и јунак“

7. „Ејди, Недо

8. „Гудачки квинтет бр.1“,

9. „Три инвенции“

10. „Кончертино за гудачки оркестар“

11. Филмска музика и музика за документарни филмови:

„ Велигденски обичаи“

„Азот“

„ За време на погребот“

ЖИВКО ФИРФОВ (1906- 1984)

- ✚ **Етномузиколог и композитор**
- ✚ **Од Велес**
- ✚ До 1941 год. работел како педагог и диригент на Академскиот хор во Земун (Србија)
- ✚ **Забележал повеќе од 7 500 народни компоизии**

- ✚ **ОСНОВОПОЛОЖНИК НА АНСАМБЛОТ ЗА НАРОДНИ ИГРИ И ПЕСНИ „ТАНЕЦ“ кој го водел од 1949-1953 год.)**

- ✚ ПИШУВАЛ ЕТНОМУЗИКОЛОШКИ СТУДИИ ЗА ФОЛКЛОРОТ ВО МАКЕДОНИЈА

- ✚ Награден со наградата „13 Ноември“ и „Климент Охридски“

ТРАЈКО ПРОКОПИЕВ (1909 – 1979)

- ✚ Роден во Куманово
- ✚ Компонира вокална музика
- ✚ Обработки на песни:
 1. „Што заљубив едно моме“,
 2. „Отвори го, Кате, Пенџерчето“ (за машки хор и баритон)
- ✚ **БАЛЕТОТ „ЛАБИН И ДОЈРАНА“**
- ✚ **ОПЕРАТА „РАЗДЕЛБА“ според „Печалбари“ од А Панов**
- ✚ **ФИЛМСКА МУЗИКА: „ФРОСИНА“, „ВОЛЧЈА НОЌ“**

- ✚ **6 „КУМАНОВКИ“ (слободна обработка на народни песни од Кумановско за хор). Најуспешни му се Втората и Третата Кумановка.**

- ✚ „Втората Кумановка“ се состои само од една песна (за разлика од останатите): **„Огрејала месечина у дворови Стојанови“**
- ✚ „Третата Кумановка“ се состои од две песни: **„Димитрие вино пие“ и „Ангелино верна љубо“**

- ОСТАНАТИ ХОРСКИ КОМПОЗИЦИИ:**
- ✚ **„Балада за црната ноќ“**
- ✚ Суитата „Илинденка“ (според Б. Конески)
- ✚ „Свадбарска“ (според С.Јаневски)
- ✚ **„Ленка“ (К.Рацин)**
- ✚ „Иже херувими“
- ✚ „Илинденка“
- ✚ „Роса“, „Дафинка“, „Тропар на Св. Климент“...
- ✚ Детски хор: „Песни за штурчето“, „Мајка и син“, „Приспивна“...

ТОДОР СКАЛОВСКИ (1909 – 2004)

✚ **Роден во Тетово**

✚ **Бранко Каракаш напишал:**

„Кога Т.С. не би имал ниту едно друго дело освен „Македонско оро“ настаната во позрелиот период на неговото творештво, би било доволно да го поместиме во редот на истакнатите македонски композитори.“

✚ **РАЗГЛЕДАЈ ГО ТЕКСТОТ НА „ТЕШКОТО“ СПОРЕД КОЈЕ КОМПОНИРАНО „МАКЕДОНСКОТО ОРО“ И ТЕКСТОТ НА МАКЕДОНСКОТО ОРО“ (92-93.СТР)!**

✚ Хорски и оркестарски диригент

✚ Најпозната композиција му е „Македонско оро“

✚ **ОСТАНАТИ КОМПОЗИЦИИ:**

- **„Балтепе“** (вокално-инструментално дело поделено на 5 дела – 1. Собрале ми се набрале, 2. Невестинско, 3. Учи ме мајко карај ме, 4. Ој, Лилјано, 5. Балтепе)
- **„Македонска хумореска“**
- **„Песна за Гоце“**
- **„Рапсодија II“**
- „Битолка“
- „Македонски диптих“
- „Тумба кафе“
- **„Елко, елко, порасни“**
- **„Химна на Р. Македонија“**
- **„Величанија Кирил и Методија“**

ВЛАСТИМИР НИКОЛОВСКИ (1925-2001)

- ✚ Роден во Прилеп
- ✚ Обилно користел народен мелос
- ✚ Мелодиката се стреми да биде подредена на текстот (слично на Мусоргски и Јаначек)
- ✚ Студирал во Белград и Русија
- ✚ **Многу наклонет на хуморот и сатирата** (селски итреци, лажни јунаци, жени озбурвачки)

✚ ХОРСКИ КОМПОЗИЦИИ:

1. „Кон уморе“
2. Дадички“
3. „Три скерца“
4. „Жалбена“
5. „Тешкото“
6. „Селски бурлески“
7. „Пародии“

ТОМА ПРОШЕВ (1931 – 1996)

- ✚ Магистрирал во Љубљана
- ✚ Се усовршувал во Париз
- ✚ Музички уредник на РТЗагреб
- ✚ Работел како професор во средно училиште во Загреб
- ✚ Декан, професор на Музичка академија во Скопје, директор на Македонската опера... диригент со ансамблот „Музика вива“
- ✚ Доктор на музиколошка наука
- ✚ Се залага за современ музички израз (експресион)
- ✚ Добитник а повеќе награди и признанија
- ✚ КОМПОЗИЦИИ:
 - **„Песна над песните“** (балет изграден врз основа на Стариот завет). Во него се застапени и хор, вокален солист и рецитатор.
 - **6 опери**
 - „Свечен преелудиум“
 - **„Цар Самуил“ – кантата**
 - **Операта „Пајажина“ според „Вејка на ветрот“ од К. Чашуле**
 - **Опера –бајка „Малиот принц“**
 - **„Ламентозо“**
 - Музыка за филмовите: „Птиците доаѓаат“, „Мотори“, „Планина на гневот“, **„Републиката во пламен“**

ПОЈАВАТА НА ОПЕРАТА ВО МАКЕДОНИЈА И КИРИЛ МАКЕДОНСКИ (1925-1984)

✚ Неколку години по основањето на операта при Македонскиот народен театар во Скопје, дојдоа и првите обиди од нашите автори.

✚ Така, покрај оперите од светскиот репертоар, изведувани се и македонските...

✚ **ПРВАТА МАКЕДОНСКА ОПЕРА Е „ГОЦЕ“ од Кирил Македонски и е за прв пат е изведена на 24. мај во 1954 година.**

✚ **Следната опера од Кирил Македонски е „Цар Самуил“ (негов магистерски труд)**

✚ Кирил Македонски студирал во Загреб, а се усовршувал во Сарајево, Љубљана... Неговите први печатени композиции (1944) се песни за деца.

✚ Трета опера од Македонски е **„Илинден“!**

✚ **КОМПОЗИЦИИ ОД КИРИЛ МАКЕДОНСКИ:**

- **4 СИМФОНИИ**
- **Симфониска поема „Танчарка“**
- **„Орлите на Македонија“ - кантата**
- **„Слава на Аполон“ - кантата**
- **„Виена“ суита**
- **Музика за играниот филм „Македонска крвава свадба“**

МАКЕДОНСКИ БАЛЕТ

✚ **Прв македонски балет е „Македонска повест“ од Глигор Смокварски.**

✚ Македонскиот балет покрај класичните чекори, движења и фигури имаат и елементи од народните танци.

✚ Останати поважни балети се:

- **„Лабин и Дојрана“ - Прокопиев**
- **„Песна над песните“ – Прошев**
- **„Велеградски варијации“ – Љубомир Бранѓолица**
- **„Воена приказна“ - Љубомир Бранѓолица**
- **„Слепа девојка“ - Љубомир Бранѓолица**
- **„Карамита“ - Љубомир Бранѓолица**
- **„Дубровничка легенда“ - Љубомир Бранѓолица**
- **„Скопје-26.јули 1963“ - Љубомир Бранѓолица**
- **„Аболиција“ - Љубомир Бранѓолица и др.**

✚ **НАРОДИТЕ ЧИЈ ШТО ИГРАОРЕН ФОЛКЛОР Е С□ УШТЕ ЖИВ И БОГАТ КАО ШТО Е СЛУЧАЈ СО НАШАТА ЗЕМЈА, ЈА КОРИСТАТ **КОРСОВСКАТА ОСНОВА** НА БАЛЕТСКА СЦЕНА!**

✚ Балетот од српскиот композитор Стеван Хрисиќ „Охридска легенда“ кај нас е изведен во 1950 година (три години по својата прва) изведба.

✚ Претставник на модерниот македонски балет е **Љубомир Бранѓолица** (роден во Херцег Нови) чија музика е под влијание на џезот.

- **Прочитај на 103.стр. за „Охридската легенда“ од Хрисиќ**
(Инспирација – од македонската легенда и македонскиот фолклор... Се користат песните „Биљана платно белеше“ и „Пушти ме“... Билјана и Марко се главни личности.... 4 чина...)

МОДЕРНИ СТИЛОВИ И ЖАНРОВИ ВО 20. ВЕК

1. Кога и каде се појавил џезот?

2. Од кој вид на музика настанал?

3. Кои се карактеристики на џезот?

4. Да ли во џезот има импровизација? _____

5. Кои се видови на џезот?

6. Што е биг бенд?

7. Кои се најпознати џезери?

ЏОРџ ГЕРШВИН (1898- 1937)

1. Од каде е?
2. Дали како дете бил заинтересиран за музика?
3. Во што е неговата заслуга?
4. Со која композиција доживува голем неуспех?
5. Најпознати композиции?
6. За што се работи во „Американец во Париз“?
7. А во „Порги и Бес“?

БЛУЗОТ- ПЕСНА НА ЦРНИОТ ЧОВЕК

- Народна музика на американските Црнци
- Тешкиот живот на црниот човек...
- Карактеристични се снижени степени од дурската скала – т.е. блу-ноти кои водат потекло од африканската пентатоника.
- **ЈАСБО БРАУН ОД РАНАТА ИСТОРИЈА НА ЏЕЗОТ! (One more time Jasbo!)... и оттука џез...**

ПОП - МУЗИКА

- 📌 Популарна музика – општо
- 📌 Пред почетокот на Втора светска војна во САД
- 📌 Френк Синатра

ЗАБАВНА МУЗИКА

1. Што се подразбира под поимот „забавна музика“?

РОК МУЗИКА

1. Кој е главен инструмент во рок музиката?
2. Останати инструменти?
3. Музичари?
4. Кога групата The Beatles Направила голем пробив? Кога го издале првиот албум?
5. Што знаеш за The Doors?
6. Jimi Hendrix?
7. Rolling Stones?
8. Punk rock?